Pismo biskupa HBK patrijarhu Irineju

Zagreb, 18. studenoga 2018.

Vaša Svetosti!

U novije vrijeme, napose nakon prošlogodišnjega završetka rada Mješovite komisije Hrvatske biskupske konferencije i Srpske Pravoslavne Crkve, čija je zadaća bila zajednički razmotriti lik bl. Alojzija Stepinca prije, tijekom i nakon II. svjetskog rata, učestale su izjave i svojevrsni prijekori u javnim nastupima i medijima najviših predstavnika Srpske pravoslavne Crkve, upućeni Katoličkoj Crkvi i biskupima u Republici Hrvatskoj, među kojima posebnu težinu imaju Vaše riječi. Ovim pismom Hrvatska biskupska konferencija želi Vam o njima dobronamjerno i s poštovanjem iznijeti svoj stav.

1. Vaša Svetost je nekoliko puta javno ponovio kako biskupi u Hrvatskoj šute. Na hirotoniji dalmatinskoga episkopa, gospodina Nikodima Kosovića (1. listopada 2017.) u prisutnosti splitsko-makarskoga nadbiskupa msgr. Marina Barišića i šibenskoga biskupa msgr. Tomislava Rogića, ustvrdili ste kako od braće katolika očekujete »pre svega od predstavnika Crkve da čujemo reč jevanđeljsku, reč mira, reč ljubavi, da čujemo reč da smo pre svega hrišćani i kao takvi da bar jedni prema drugima pokažemo ljubav i uvažavanje«. U svom intervjuu Televiziji Hram (3. siječnja 2018.) kazali ste kako Vas »iznenađuje ćutanje Rimokatoličke Crkve. Crkva u Hrvatskoj ćuti. I danas se dešava mnogo nemilih događaja. Crkva ćuti«. Istaknuli ste da »Crkva koja je u velikoj meri doprinela tim bivšim odnosima, (treba) da podigne svoj glas u interesu istine, pravde, u interesu zajedničke vere«.

Na 62. Međunarodnom beogradskom sajmu knjiga (24. listopada 2017.), govoreći o stradanju srpskoga naroda tijekom XX. stoljeća, izjavili ste da je najtragičnije to što su ona došla »jednim delom od muslimana, a mnogo više od naše braće rimokatolika». Dodali ste: »Naša Crkva toliko godina očekuje da čuje reč kajanja i izvinjenja naše braće rimokatolika, nikada nismo tu reč čuli. Verovatno je nećemo ni čuti. I ono što nas posebno stavlja pred veliku jednu muku, a to je što mnoge ideje prošlosti i danas su prisutne u tim narodima. (…) Narod koji stvara istoriju na zločinu, na krvi drugoga naroda, taj narod nema budućnosti».

U svojoj propovijedi (4. kolovoza 2018.) u Bačkoj Palanci, prigodom godišnjice vojno-redarstvene akcije Oluja među ostalim ste rekli: »Danas, posle dve decenije pitamo se što je taj narod (hrvatski) rukovodilo i

motivisalo da dignu svoju ruku na braću svoju, na braću koji su delili podneblje i ovu blagoslovenu zemlju dugi niz godina? Kakva ih je sila na to motivisala i da li je imalo neke sile druge koja je mogla da to zadrži i onemogući? Imala je. To je bila institucija Crkve koja je jedino mogla da zaustavi taj ponor, to zlo koje je iznenadilo ne samo naš narod, nego čitav narod sveta, pogotovo hrišćanske narode. I ako ima netko tko je zatajio, i netko tko je mogao da to zlo zaustavi, to je bila Crkva. (…) Crkva koja je pozvana da širi ljubav, narod koji čita jevanđelje, narod koji se moli Bogu i istome Spasitelju, zaboravio je kome pripada i stavio se u jednu sasvim drugu stranu koja ne može nikada i ničim biti opravdana. Strašna tragedija, ta mržnja koja je počela u prošlosti nastavila se i u vreme takozvane Oluje, i što je tragično, ona je prisutna i danas.»

Za Vašega pohoda Crnoj Gori u mjesecu srpnju ove godine, na pitanje novinara s kojom biste povijesnom epohom usporedili položaj Srba danas u Crnoj Gori, u intervjuu za podgorički dnevnik Dan (23. srpnja 2018.) odgovorili ste: »Usporedio bih ga sa položajem Srba u Hrvatskoj, u doba endehazije (NDH). Nažalost u Hrvatskoj ni danas nije bolji položaj Srbima.«

Neposredno po završetku rada Mješovite komisije za zajedničko razmatranje lika bl. Alojzija Stepinca, svi srpski članovi ove Komisije potpisali su 16. srpnja 2017. priopćenje za javnost, u kojem polemiziraju s beogradskim Večernjim novostima, te s uvredljivim konotacijama govore o zagrebačkom Kaptolu, prepoznavajući u pisanju navedenih srpskih novina »kaptolsku dirigentsku palicu«, jer su prenijele hrvatski prijevod završnoga *Priopćenja Mješovite komisije*, pripisujući prevoditelju namjerne netočnosti. Glasnogovornik Srpske Pravoslavne Crkve, bački episkop Irinej u *Saopštenju* od 18. srpnja 2017. nastavio je polemiku sa spomenutim novinama, nazivajući njihovo pisanje »kaptolskim komentarima iz Zagreba« i iskazujući svoj stav ne baš blagim rječnikom: »Ne bih da se ovde i njima bavim iako su mi veoma dobro poznati pošto sam ih slušao i čitao stotinama puta, a sadržaj nekih znam gotovo naizust. Sve u svemu, navijačko, servilno – rekao bih: kaptololatrijsko i antipatrijaršijsko – sočinjenje…«

Ni u nekim drugim prigodama bački vladika Irinej nije birao riječi kad je govorio o Crkvi i biskupima u Hrvatskoj. Kao glasnogovornik Srpske pravoslavne Crkve osobito teške optužbe izrekao je u Saopštenju za javnost Svetog Arhijerejskog Sabora Srpske pravoslavne Crkve sa redovnog zasedanja održanog u Pećkoj Patrijaršiji i Beogradu od 29. aprila do 10. maja 2018. godine. U Saopštenju je ustvrdio: »Konstatovano je takođe da su odnosi sa Rimokatoličkom Crkvom, Crkvama Reformacije i ekumenskim organizacijama korektni i konstruktivni, što nažalost, ne važi za odnose sa Hrvatskom biskupskom konferencijom, u kojoj, pored dobronamernih biskupa koji deluju u duhu Drugog vatikanskog sabora, postoji, nažalost, i dobar broj biskupa neprikrivene proustaške orijentacije i ustašoidne retorike. Sabor se nada da će oni prvi izvršiti veći uticaj na hrvatske rimokatoličke vernike nego ovi

drugi.«

2. Vaša Svetosti! Pitamo se, kakav bi mogao biti cilj i smisao navedenih tvrdnji po kojima kod Katoličke Crkve u Hrvatskoj i njezinih pastira ne postoji gotovo nikakvo dobro, nego samo zlo. U ne tako davnim vremenima slušali smo slične ocjene i o Vatikanu i o papi. Međutim, danas čujemo pohvale papi Franji i Rimokatoličkoj Crkvi, a pokude biskupima i Crkvi u Hrvatskoj. U intervjuu objavljenom u Jutarnjem listu (7. siječnja 2017.) ponešto ironično kažete "da ispadne kako srpski pravoslavni episkopi više drže do autoriteta rimskog biskupa negoli pojedini hrvatski katolički biskupi". Smatramo neobičnim da poglavar jedne pravoslavne mjesne Crkve javno suprotstavlja biskupe Katoličke Crkve u Hrvatskoj papi Franji, upućuje im prijekore i pripisuje zločine cijeloj toj Crkvi i cijelom hrvatskom narodu. Za zločine, kako u hrvatskom tako i u srpskom te u drugim narodima, krivi su pojedinci s imenom i prezimenom pa je na njima odgovornost za ono što su počinili.

Ne uspijevamo razumjeti namjere Saopštenja sa zadnjega zasjedanja Svetoga Arhijerejskog sabora Srpske Pravoslavne Crkve kad javno razvrstava hrvatske biskupe i tumači tko je od njih dobronamjeran i tko od njih djeluje prema II. vatikanskom saboru a tko ne, te većinu od njih označuje kao ljude »neprikrivene proustaške orijentacije i ustašoidne retorike« bez objašnjenja na temelju čega ih smatra takvima. Bački vladika Irinej u intervjuu Politici (20. lipnja 2018.) ponovio je tvrdnju o korektnim odnosima s Rimokatoličkom Crkvom u cjelini, ali ne i s biskupima Hrvatske biskupske konferencije, »uz časne i hvale vredne izuzetke», te u znatnoj mjeri i Bosne i Hercegovine, koji »kao da i ne čitaju izjave i deklaracije koje objavljuje njihov sopstveni vrhovni poglavar zajedno sa pravoslavnim patrijarsima, a ni druge izjave i tekstove pape Franje». Željeli bismo znati koji su razlozi zabrinutosti Vaše Svetosti i bačkoga vladike Irineja za odnos hrvatskih biskupa prema papi Franji? Naša povezanost s rimskim biskupom utemeljena je u vjeri Katoličke Crkve da je papa nasljednik sv. Petra, glava Biskupskoga kolegija, Pastir sveopće Crkve koji predsjeda zajedništvu u ljubavi, pa mu u tom duhu trajno iskazujemo puno povjerenje i duboko poštovanje te u vjerničkom posluhu prihvaćamo njegovu učiteljsku riječ. S obzirom na odnos između Srpske pravoslavne Crkve i Katoličke Crkve u Hrvatskoj smatramo da ga treba krasiti evanđeosko načelo: »Pogriješi li tvoj brat, idi i pokaraj ga nasamo. Ako te posluša, stekao si brata« (Mt 18,15-16). U prosudbama o drugima polazište treba biti argument istine koji valja obrazložiti »blago i s poštovanjem, dobre savjesti« (1 Pt 3,16), a eventualnu uvredu oprostiti i »do sedamdeset puta sedam« (Mt 18,22).

Navedenim javnim negativističkim načinom komuniciranja nije moguće riješiti bilo kakav problem ili pitanje. Takav pristup u hrvatskome društvu izaziva otpore prema nastupima Vaše Svetosti, budi nepovjerenje prema Vašoj osobi i prema Srpskoj Pravoslavnoj Crkvi te prema samim srpskim građanima u

Hrvatskoj, produbljuje ranjenosti iz ratnoga vremena koje još nisu ozdravljene, potiče mržnju. Nastupi koji ne očituju nikakva suosjećanja za žrtve i stradalnike uzrokovane od srpske strane, osobito teško pogađaju one hrvatske ljude koji su za vrijeme nedavnoga Domovinskoga rata bili istjerani iz svojih domova na području tzv. Republike srpske krajine, Bosne i Hercegovine, napose iz banjalučkoga kraja, gdje nije bilo rata, a ubijena su i trojica svećenika. Tijekom 1991. godine u Hrvatskoj je bilo 536.000 prognanika i izbjeglica, dok ih je 1992. bilo oko 800.000 iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Socijalističke Republike Jugoslavije, odnosno Srbije, Vojvodine, Kosova i Crne Gore. Kuće su im najvećim dijelom bile razorene, brojna rodbina poubijana a mnogi otjerani u srpske logore. U to doba među prognanicima je bio i jedan sadašnji hrvatski biskup, koji je kao župnik s vrećicom u ruci zajedno s vjernicima izbjegao iz svoje župe pred nasiljem srpskih snaga. Određeni broj drugih svećenika, redovnika i redovnica završio je također u srpskim logorima, a jedan je svećenik ubijen. Tijekom Domovinskoga rata u Hrvatskoj po dosadašnjim saznanjima stradalo je 15.007 osoba, od kojih je 13.914 ubijeno, a 1093 nestalo. Više od 1300 objekata Katoličke Crkve i drugih svetinja uništeno je ili teško oštećeno. Navedene činjenice otvaraju pitanja na koja svi mi dugujemo odgovore istini i pravednosti. Temeljno je pitanje koje si moramo svi postaviti: Je li istinito i moralno ono što o drugima javno govorimo? Prešućujemo li dio istine? Jesmo li možda postali »suci što naopako sude« (Jak 2,4) i drugima oduzimamo dobar glas?

Posebnu težinu ima izjava Vaše Svetosti da je nedavni rat mogla spriječiti Katolička Crkva u Hrvatskoj. Nije ona imala nikakva utjecaja na srpskoga predsjednika Slobodana Miloševića, na Jugoslavensku narodnu armiju, na paravojne postrojbe iz Srbije, niti na druge koji su pokrenuli i vodili rat na hrvatskome tlu. Naše zauzimanje za mirno rješavanje problema kod njih nije imalo nikakva odjeka. Rat je očitovao da nije utemeljena tvrdnja koju smo nekoliko puta čuli od Vas, kako hrvatski katolici slušaju svoju Crkvu za razliku od pravoslavnih vjernika. Poznato je, naime, da je većina srpskih političara, kao i Srpska Pravoslavna crkva u vrijeme demokratskih promjena 90-tih godina prošloga stoljeća, zastupala stav kako srpski narod ne može živjeti s hrvatskim narodom u samostalnoj hrvatskoj državi nego isključivo u okviru zajedničke države, a ako to nije moguće, Srbi nemaju drugoga izbora nego uzeti oružje u ruke. U pismu Lordu Peteru Carringtonu, predsjedatelju Mirovne konferencije o bivšoj Jugoslaviji, patrijarh Pavle je u studenom 1991. napisao: »Ti naši sunarodnici, iste vere i krvi, suočeni su sa sledećim kobnim izborom: ili će se oružjem u ruci izboriti za opstanak u istoj državi sa maticom srpskog naroda, ili će biti prisiljeni da se iz te nove Nezavisne Države Hrvatske pre ili posle isele. Trećeg nema. Za to ih srpska država i srpski narod moraju zaštititi svim legitimnim sredstvima, uključujući i oružanu samoodbranu srpskih života i svih srpskih krajina. Teritorije na kojima je srpski narod vekovima živeo i na kojima je aprila 1941. imao etničku većinu pre genocida izvršenog nad njim od strane hrvatskih kvinsliških vlasti, ne mogu ostati u sastavu bilo kakve nezavisne Hrvatske, već se moraju naći pod zajedničkim državnim krovom sa današnjom Srbijom i svim srpskim krajinama.« Premda je patrijarh Pavle 1999. godine prigodom

svoga prvoga posjeta Zagrebu nakon Domovinskoga rata savjetovao Srbima da budu lojalni građani Hrvatske i potaknuo ih »Časno ispunjavajte svoje građanske dužnosti i postupajte savesno po državnim zakonima Republike Hrvatske«, posljedice navedene srpske politike osjećaju se i danas u srpsko hrvatskim odnosima, za koje se ne može optuživati Katoličku Crkvu. Izneseni stav o nemogućnosti Srba da žive s Hrvatima u hrvatskoj državi pokazao se osobito pogubnim tijekom vojno-redarstvene akcije Oluja, kad je vodstvo krajiških Srba naredilo njihovo iseljavanje iz mjesta stanovanja i odlazak iz Hrvatske, kako svjedoči pouzdana ratna dokumentacija.

Vaše mišljenje koje ste iznijeli na već spomenutom 62. Međunarodnom beogradskom sajmu knjiga (24. listopada 2017.): »Gde god žive Srbi, to je Srbija, bilo u Srbiji, bilo u Bosni, bilo u Vojvodini, bilo Crnoj Gori i u drugim mestima« ne pridonosi miru i razumijevanju, jer samo Srbima dajete određena prava, bez objašnjenja kakva bi prava imali drugi građani koji žive sa Srbima. Povjerenje među Srbima i Hrvatima ne izgrađuje ni Vaše prešućivanje hrvatske države. Naime, kad upućujete pisane poruke vjernicima Srpske Pravoslavne Crkve u Hrvatskoj, Vi gotovo redovito ne navodite državu u kojoj oni žive nego pokrajine Dalmaciju, Slavoniju, Liku. Neovisnost Republike Hrvatske priznale su gotovo sve svjetske države te joj Vaše ignoriranje ne može nauditi, ali ono nanosi štetu Vašemu ugledu u Hrvatskoj i ujedno građane srpske nacionalnosti stavlja u nova iskušenja. Kad u svojoj nedavnoj izjavi u Crnoj Gori tvrdite da Srbima ni danas nije bolje u Hrvatskoj nego li je bilo za vrijeme Nezavisne Države Hrvatske, uvjeravate svoje sunarodnjake i druge hrvatske građane u nešto što nije točno i što ulijeva strah. Status Srba u Hrvatskoj definiran je Ustavom i zakonima, oni imaju svoje predstavnike u Hrvatskome saboru i na svim razinama lokalne uprave te danas participiraju kao koalicijski partneri u Vladi Republike Hrvatske i imaju mogućnost legalnim putem zauzimati se za ostvarenje svojih prava. Osim toga, ubrzo nakon potpisivanja posljednjega Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o gospodarskim pitanjima, Hrvatska je Vlada sklopila sličan Ugovor sa Srpskom Pravoslavnom Crkvom po kojem joj iz državnoga proračuna dodjeljuje određena financijska sredstva te je ona otvorila i vlastitu Gimnaziju u Zagrebu. Nije malen broj nekretnina, oduzetih tijekom komunističke vladavine u Jugoslaviji, koje je Republika Hrvatska vratila Srpskoj Pravoslavnoj Crkvi.

3. Vaša Svetosti. Sve što su hrvatski biskupi u Jugoslavenskoj biskupskoj konferenciji a potom i u Hrvatskoj biskupskoj konferenciji na čelu s kardinalom Franjom Kuharićem govorili i činili tijekom rata od 1991. do 1995. i nakon njega do danas, dokumentirano je i svakome dostupno, među ostalim i u jednoj od najnovijih knjiga koju je napisala Julija Barunčić Pletikosić pod naslovom *Katolička Crkva u Hrvatskoj i Domovinski rat 1991 – 1995*. U različitim prigodama, na susretima s patrijarhom Pavlom, u propovijedima, nastupima u javnim medijima biskupi su se zauzimali za pravo Hrvata na slobodnu državu, te pravo svih njezinih građana, napose Srba da u njoj žive svoj vlastiti nacionalni, kulturni i vjerski identitet. Dizali su glas protiv svakoga nasilja, tražili da se nastali problemi rješavaju mirnim putem,

snažno se borili protiv mržnje i osvete Srbima. Za najtežih progona hrvatskoga stanovništva i rušenja njihovih kuća i svetinja, kardinal Kuharić je u svojoj propovijedi u Petrinji, na blagdan sv. Lovre 10. kolovoza 1991., pozvao: »Ako je moj protivnik spalio moju kuću, ja neću zapaliti njegovu! Ako je razorio moju crkvu, ja neću ni dirnuti njegovu, dapače, čuvat ću je. Ako je napustio svoj dom, ja neću ni igle uzeti iz njega! Ako je ubio moga oca, brata, sestru, ja neću vratiti istom mjerom nego ću poštovati život njegova oca, brata, sina, sestre!« Nažalost, ovakve riječi nismo čuli od predstavnika Srpske Pravoslavne Crkve. Od Kuharićeva evanđeoskoga stava posve se razlikuje izjava pakračkoga episkopa Lukijana Pantelića, koji je u to isto vrijeme uvjeravao svoje sunarodnjake da djeluju po načelu »Sada ćemo opet uzeti Stari zavet u kome piše 'Oko za oko, zub za zub, mladić za mladića', a posle Novi zavet ,"ko tebe kamenom ti njega hlebom"«.

Hrvatski su biskupi nakon legalne i međunarodno priznate vojno-redarstvene akcije Oluja upozoravali na nedopustivost ubojstava, pljački i paleža kuća srpskih izbjeglica te su se zauzimali za njihov povratak. Želimo napose spomenuti šibenskoga biskupa msgr. Srećka Badurinu, koji se izložio nemalim pogibeljima u takvom nastojanju. Među ostalim, biskupi su intervenirali kod hrvatskih vlasti da se episkopi Srpske Pravoslavne Crkve, koji su na početku rata otišli iz Hrvatske, vrate u svoja sjedišta, a svoju osjetljivost za stradanja srpskih svetinja iskazali su i na taj način što su u knjigu *Ranjena Crkva u Hrvatskoj – Uništavanje sakralnih objekata u Hrvatskoj (1991. – 1995.)*, u izdanju HBK 1996. godine, stavili i prikaz razorenih sakralnih objekata Srpske pravoslavne Crkve u Hrvatskoj.

4. Usred ratnih zbivanja, kad su neki smatrali da nije uputno javno nastupati sa stavovima koji bi mogli obeshrabriti hrvatske vojnike u obrani slobode vlastite domovine, hrvatski su biskupi, 1. svibnja 1995. godine, na dan početka vojno-redarstvene operacije Bljesak, uputili javnosti Pismo Hrvatske biskupske konferencije o pedesetoj obljetnici završetka Drugoga svjetskog rata u kojem su iznijeli jasna stajališta s obzirom na stradanja tijekom II. svjetskog rata i neposredno nakon njega te na trenutačne ratne nevolje. Izrazili su žaljenje prema svakoj žrtvi u Jasenovcu i u drugim mjestima stradanja srpskih, židovskih, romskih, hrvatskih i drugih žrtava, te prema onim Srbima koji su izgubili živote u ratu 1991. – 1995., među kojima su po posljednjim statistikama stradale 7204 osobe, većinom pripadnika srpskih vojnih postrojbi, uračunavajući u taj broj i 873 osobe koje se vode kao nestale, te se zauzeli za pomirenje. Hrvatski su biskupi među ostalim u pismu kazali: »Pravo na život i dostojanstvo svake osobe pod Božjom je zaštitom. Stoga, svakoj nevinoj žrtvi dugujemo jednako poštovanje. Tu ne može biti razlike ni rasne, ni nacionalne, ni konfesionalne, ni stranačke. Temeljna jednakost u dostojanstvu svih ljudi proizlazi iz same naravi čovjeka, stvorena na sliku i priliku Božju. Pojedinačne i osobito masovne likvidacije bez ikakva suda i dokaza krivnje, uvijek su i posvuda teški zločini pred Bogom i pred ljudima. Stoga ćemo se kod svetoga oltara spomenuti žrtava hrvatskog naroda i Katoličke Crkve. Spomenut ćemo se žrtava srpske nacionalnosti i Srpske Pravoslavne Crkve u Hrvatskoj. Spomenut ćemo se žrtava

Židova, Roma i svih kod nas ubijenih u Drugome svjetskom ratu samo zato što su druge nacije, druge konfesionalne pripadnosti ili drugoga političkog uvjerenja.«

U spomenutom Pismu biskupi su postavili pitanja koja su aktualna i danas: »Nije glavna težina pitanja u tome kako žaliti žrtve vlastite zajednice i kako prepoznati krivnju druge zajednice. Hrvati i Srbi, katolici i pravoslavni, muslimani i drugi pred težim su moralnim pitanjem: Kako žaliti žrtve druge zajednice, kako priznati krivnju u vlastitoj zajednici? A zatim: Kako okajati krivnju, kako zadobiti oproštenje Božje i ljudsko, mir savjesti i pomirenje među ljudima i narodima? Kako započeti novo doba osnovano na pravednosti i istini?«

Ključ odgovora hrvatski biskupi našli su u molitvi Gospodnjoj: »Otpusti nam duge naše kako i mi otpuštamo dužnicima našim.« Podsjetili su na poticaj pape Ivana Pavla II. u homiliji na misi u Zagrebu, 11. rujna 1994. godine: »Tražiti oprost i sam oprostiti, tako bi mogla biti sažeta zadaća koja je pred svima, ako se žele postaviti čvrste pretpostavke za postizanje istinskog i trajnog mira«. Ustrajni u toj zadaći, hrvatski biskupi na različite načine nastoje promicati navedenu evanđeosku svijest. Među ostalim, čine to svake godine na Dan žrtve Vukovara, uključujući u molitvu – uz nedužne žrtve ubijenih na Ovčari – i sve druge ratne stradalnike te potiču na praštanje i pomirenje. Jednako tako svake godine u jasenovačkoj katoličkoj župnoj crkvi slave s brojnim vjernicima Dan obnove čišćenja pamćenja i spomena mučenika, kada se u svojoj molitvi, kajanju i praštanju spominju nedužnih žrtava bilo koje nacionalne i vjerske pripadnosti, ubijenih pod bilo kojom zastavom, od žrtava jasenovačkoga logora i bleiburškoga križnoga puta do žrtava Domovinskoga rata, kako na hrvatskoj, tako i na srpskoj strani. Tomu činu molitve i pokore posljednjih godina pribiva i slavonski episkop Jovan koji je svjedok da biskupi i Crkva u Hrvatskoj ne šute. Žalimo što Vaša Svetost nije upoznata s našim nastojanjima oko praštanja i pomirenja te u spomenutoj propovijedi u Bačkoj Palanci (4. kolovoza 2018.), pozivajući na praštanje tvrdite: »Mnogo puta smo to kazali, ali nažalost ne vidimo da i druga strana nešto slično čini.«

5. Vaša Svetosti. Svjesni da nas je Bog »pomirio po Kristu i povjerio nam službu pomirenja« (2 Kor 5,18), ponavljamo i danas ono što smo istaknuli u Pismu 1995. godine: “Željeli bismo posebno da katolici i pravoslavni u Hrvatskoj zauzmu zajednički kršćanski stav i prema žrtvama i prema krivnji za žrtve, prema grijehu i prema pomirenju. Ako se u prošlosti manipuliralo s povijesnim činjenicama, požurimo čas kad ćemo u slobodi i odgovornosti pred Bogom i pred ljudima javno očitovati istovjetan kršćanski odnos i prema žrtvama i prema krivcima. Molimo da to vrijeme što prije sine!« Navedeno Pismo dostavili smo Vašoj Svetosti posljednji puta prije nekoliko godina po msgr. Orlandu Antoniniju, apostolskom nunciju u Beogradu, ali na naše prijedloge nismo do danas dobili nikakva odgovora.

Kao pastiri Crkve želimo u našemu društvu svjedočiti vjernost Isusovoj riječi: »Budite milosrdni kao što je Otac vaš milosrdan. Ne sudite i nećete biti suđeni. Ne osuđujte i nećete biti osuđeni. Praštajte i oprostit će vam se. (…) Jer mjerom kojom mjerite vama će se zauzvrat mjeriti« (Lk 6, 36-38). U tom opredjeljenju ohrabruje nas i Vaša tvrdnja izrečena u intervjuu Jutarnjem listu, 7. siječnja 2017.: »Reči koje optužuju, upiranje prsta prema susedu, ne donosi nikome ništa dobro. Treba ih se čuvati. Ne dao Bog da reči verskih lidera budu izgovor za nova nasilja i nove nesreće!« Smatramo svojom evanđeoskom zadaćom zauzimati se i dalje za međusobne susrete i razgovore, za nastojanje oko razumijevanja, za gradnju mostova u izravnoj bratskoj komunikaciji, čemu pridonose i povremeni susreti između pojedinih episkopa Srpske Pravoslavne Crkve i biskupa Katoličke Crkve u Hrvatskoj. Predlagali smo više puta na pisani i usmeni način da nađemo mogućnost redovitih susreta Komisije Hrvatske biskupske konferencije za odnos sa Srpskom Pravoslavnom Crkvom i Komisije Srpske Pravoslavne Crkve za odnos s Katoličkom Crkvom u Hrvatskoj o pitanjima koja se odnose na dvije Crkve i na njihovo djelovanje, ali ni na njih nismo dobili odgovora, te se Komisije nakon smrti patrijarha Pavla nisu više sastale. Rad u Komisiji o bl. Alojziju Stepincu pokazao je koliko je važno razgovarati na dostojanstven način kao braća i o najtežim povijesnim prijeporima oko kojih se ne uspijevamo složiti, izbjegavajući polemiku putem javnih medija koja ne priliči kršćanima i pokazuje da zastupajući evanđelje nismo drugačiji od sinova ovoga svijeta. Valja nam zajednički posvjedočiti da su praštanje i pomirenje jedini put oslobođenja od zarobljenosti prošlošću i dnevno-političkih interesa, da nas moć evanđelja izdiže iznad naših ukopanosti u nemoć zla, i očituje da je Crkva u našim narodima prvenstveno posvećena čovjeku, služeći mu evanđeoskim putem.

Uz izraze posebnoga poštovanja i zajedništva u Isusu Kristu, našem jedinom Gospodinu, srdačno Vas pozdravljamo.

Msgr. Želimir Puljić, nadbiskup zadarski, predsjednik HBK, v.r.

Kardinal Josip Bozanić, nadbiskup zagrebački i metropolit, potpredsjednik HBK, v.r.

Msgr. Marin Barišić, nadbiskup splitsko-makarski i metropolit, v.r.

Msgr Ivan Devčić, nadbiskup riječki i metropolit, v.r.

Msgr. Đuro Hranić, nadbiskup đakovačko-osječki i metropolit v.r.

Msgr. Antun Škvorčević, biskup požeški, v.r.

Msgr. Josip Mrzljak, biskup varaždinski, v.r.

Msgr. Nikola Kekić, vladika križevački, v.r.

Msgr. Vlado Košić, biskup sisački, v.r.

Msgr. Vjekoslav Huzjak, biskup bjelovarsko-križevački, v.r.

Msgr. Mate Uzinić, biskup dubrovački, v.r.

Msgr. Dražen Kutleša, biskup porečki i pulski, v.r.

Msgr. Ivica Petanjak, biskup krčki, v.r.

Msgr. Jure Bogdan, vojni ordinarij u RH, v.r.

Msgr. Zdenko Križić, biskup gospićko-senjski, v.r.

Msgr. Tomislav Rogić, biskup šibenski, v.r.

Msgr. Petar Palić, biskup hvarski i generalni tajnik HBK, v.r.

Msgr. Mijo Gorski, pomoćni biskup zagrebački, v.r.

Msgr. Ivan Šaško, pomoćni biskup zagrebački, v.r.